

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

Шевчук Л. М.

канд. пед. наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури
Інститут педагогіки НАПН України, Україна

Для ефективного вивчення української мови учнями 5-6 класів з навчанням мовами національних меншин важливо забезпечити високий рівень їхньої пізнавальної активності, чого можливо досягти завдяки застосуванню в освітньому процесі інтерактивних технологій навчання.

«Інтерактив» (з англійської мови, – «inter» - взаємний, «act» – діяти) – це «взаємодія», отже «інтерактивний», – той, який передбачає взаємодію. В основі інтерактивного навчання спілкування, взаємодія та співробітництво. Мета інтерактивного навчання полягає у створенні комфортних умов, «за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність» [5, с. 9]. Застосування інтерактивного навчання сприяє охопленню навчальною діяльністю максимальної кількості учнів та позитивно впливає на ефективність навчання української мови. Водночас окремої уваги потребує той факт, що йдеться про опанування другої мови, що може викликати специфічні труднощі. Важливо враховувати здатність учнів до спілкування, рівень володіння українською та рідною мовою, особливості мовного середовища та ін.

Спільне (колективне, кооперативне) навчання української мови можливо забезпечити завдяки роботі учнів у гетерогенних або гомогенних парах, групах. Механізм роботи у парах простіший, ніж у групах, і передбачає застосування різних моделей співпраці:

- для гетерогенних пар, – «Вчитель – учень», «Контролер – виконавець», «Виконавець – консультант»;
- для гомогенних груп, – «Партнери», «Взаємоперевірка».

Тобто під час роботи у парах один з учнів (із вишим рівнем навчальних досягнень) показує зразок виконання навчальної діяльності, здійснює контроль за роботою іншого учня, консультує (за необхідності). У випадку, коли в обох учнів аналогічний рівень навчальних досягнень з української мови. Вони разом виконують завдання або працюють кожен самостійно, а потім здійснюють взаємоперевірку.

При об'єднанні учнів у групи радимо надавати перевагу групам із чотирьох учнів (групи із трьох, п'яти учнів тяжіють до розпаду). Тривалість роботи груп може бути різною, водночас учні можуть бути одночасно учасниками як тимчасових груп (створених для виконання окремих навчальних завдань під час уроку української мови), так і груп, які функціонують тривалий час (наприклад, протягом семестру).

Під час роботи у групах учні виконують такі ролі: «спікер», «контролер», «секретар», «хронометрист» та ін. Таким чином забезпечується реалізація таких функцій: ознайомлення учнів із формулюванням завдання; розподіл доручень: ведення записів; дотримання регламенту; контроль за тим, щоб кожен учень брав участь у навчальній діяльності; звіт про отримані результати тощо.

У навчанні української мови як державної учнів 5-6 класів доцільне застосування інтерактивних технологій кооперативного навчання: «Думайте – працюйте в парі – обмінюйтеся думками», «Два – чотири – всі разом», «Карусель».

Таким чином можливо забезпечити обговорення виконання навчального завдання у парах, групах із чотирьох учнів, з рештою учнів класу.

Слід зауважити, що для формування умінь співпраці, корисним є застосування технології «Акваріум» (учні працюють у парі або групі, решта учнів класу за ними спостерігає).

Для розвитку комунікативної компетентності учнів вважаємо доцільним застосування таких технологій в умовах фронтальної роботи: для висловлення власних думок, – «Мікрофон», «Незакінчені речення», «Мозковий штурм», «Закінч речення», «Перефразування», «Твір-п'ятихвилинка», «Авторське крісло»; для формування умінь відстоювати власну думку, – «Займи позицію», «Зміни позицію», дискусія, дебати; для знаходження виходу із проблемних ситуацій, – «Кейс-метод», «Дерево вирішень».

Ознайомлення із навчальною інформацією в експертних групах та донесення її до учасників домашніх груп можливе завдяки застосуванню технології «Джигсоу» («Ажурна пилка»); ознайомлення із навчальною інформацією якомога більшої кількості учнів класу, – інтерактивної технології «Навчаючись – учусь» («Броунівський рух»).

Ефективному засвоєнню української мови учнів 5-6 класів з навчанням мовами національних меншин сприяє також застосування рольових ігор та симуляцій, драматизації.

Опрацювання текстів під час уроків української мови можливо забезпечувати шляхом застосування:

- системи позначок (використання позначок для позначення нової інформації, тієї, яка викликає сумніви або потребує уточнення тощо);
- прогнозування змісту тексту із використанням технології «Порушена послідовність»;
- використання «Таблиці передбачень» (із веденням записів після ознайомлення із кожною частиною тексту);
- «Пошук проміжних дій»;
- прогнозування змісту тексту на основі запропонованих ключових виразів;
- створення тексту за окремими словами («Низка слів наперед»);
- графічного організатора діаграма Вена;
- запису власних коментарів («Круглий стіл»);
- запису власних думок («Письмо для себе»);
- формулювання відповідей на запитання, запитань і відповідей (запис відповідей на запитання (ведення журналу), «Кубування», «Читаємо та ставимо запитання», «Запитання на картках», «Технологія взаємних запитань»).

Використання перелічених вище технологій потребує дотримання низки умов. Зокрема, виділення педагогом необхідного часу й створення відповідної атмосфери; надання можливості для висловлення думок кожному учневі; урахування учнем можливих кількох відповідей на запитання й вірогідності помилковості власних тверджень; недопущення висловлення жорсткої критики тощо. Застосування в освітньому процесі інтерактивних технологій із дотриманням згаданих умов позитивно вплине на вивчення української мови учнів 5-6 класів з навчанням мовами національних меншин.

Список використаних джерел:

1. Кроуфорд А., Метью С., Макінстер Д. Технології розвитку критичного мислення учнів / наук. ред. О. Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.

2. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів. Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення». Посібник I-II. Д. Стіл, К. Мередіт, Ч. Темпл. Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». 1998. 42 с.
3. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів. Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення». Посібник III-IV. Д. Стіл, К. Мередіт, Ч. Темпл. Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». 1998. 104 с.
4. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів. Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення». Посібник V-VIII. Д. Стіл, К. Мередіт, Ч. Темпл. Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». 1998. 162 с.
5. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. / за ред. О. Пометун. Київ: А. С. К., 2006. 192 с.